

Нацрт

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА 2019-2020. ГОДИНУ

Децембар, 2018. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
1. ОПШТИ ПОДАЦИ	4
ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	4
ОБРАЗОВНИ КАПАЦИТЕТИ.....	6
2. ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ	7
ПЕРСПЕКТИВЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА 2019-2021.....	7
ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ	9
3. ТРЖИШТЕ РАДА	10
ПОСЛОВНИ СУБЈЕКТИ	10
ЗАПОСЛЕНИ.....	12
КЉУЧНИ КРЕАТОРИ РАДНИХ МЈЕСТА У ОПШТИНИ ТЕСЛИЋ.....	15
БРУТО И НЕТО ПЛАТА	16
СТОПА ПАРТИЦИПАЦИЈЕ.....	18
НЕЗАПОСЛЕНОСТ	19
СТАРОСНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ.....	21
ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ	21
СТРУКТУРА ПРЕМА ДУЖИНИ ЧЕКАЊА НА ЕВИДЕНЦИЈИ	23
СОЦИЈАЛНИ СТАТУС НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА.....	23
4. SWOT АНАЛИЗА	24
5. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2019–2020. ГОДИНА.....	26
ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ.....	26
ЦИЉНЕ ГРУПЕ.....	26
НОСИОЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	26
6. МЈЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	29
СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И САМОЗАПОШЉАВАЊЕ	29
ОМОГУЋАВАЊЕ КУПОВИНЕ ЗЕМЉИШТА ЗА ПРИВРЕДНЕ КАПАЦИТЕТЕ У ПОСЛОВНИМ ЗОНАМА ПОД ПОВОЉНИМ	30
УСЛОВИМА И РОКОВИМА ПЛАЋАЊА	30
ПРОГРАМ СУФИНАНСИРАЊА ОБУКА РАДНЕ СНАГЕ ПРЕМА ИСКАЗАНИМ ПОТРЕБАМА ПРИВРЕДЕ	30
ПОДРШКА ЗАПОШЉАВАЊУ И САМОЗАПОШЉАВАЊУ У ПОЉОПРИВРЕДИ	30
ПОДРШКА СТИПЕНДИРАЊУ ЗА ШКОЛОВАЊЕ ЗА ДЕФИЦИТАРНА ЗАНИМАЊА.....	30
ПРОГРАМ ПРВО РАДНО ИСКУСТВО	31
АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА	32
7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА.....	34
ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ	29
8. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА.....	35
ОЧЕКИВАЊА ОД ПРОГРАМА	37

УВОД

Акциони план запошљавања општине Теслић за период 2019- 2020. године (у даљем тексту АПЗ) представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања у овом периоду. Њиме се дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања и утврђују програми и мјере који ће се реализовати, како би се постигли постављени циљеви и омогућило одрживо повећање запослености.

Правни основ за утврђивање АПЗ представља Закон о локалној самоуправи, Стратегија запошљавања Републике Српске за период 2016-2020. године и Стратегија развоја Општине Теслић 2018-2027. године.

Стратегијом развоја општине Теслић дефинисана је визија развоја до 2027. године: “ Теслић – општина препознатљива по развијеном туризму и малим и средњим предузећима.” На основу социо-економске анализе, SWOT анализе те дефинисане визије, утврђени су циљеви, а стратешки циљ 1, утврђен Стратегијом развоја општине Теслић, је у директној корелацији са АПЗ:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 - КРЕИРАТИ УСЛОВЕ ЗА ИНТЕНЗИВАН ПРИВРЕДНИ РАСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ

Индикатори за мјерење напретка у реализацији Стратешког циља 1 ће обухватити:

- Број запослених у општини Теслић већи за 8 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Број пословних субјеката у општини Теслић већи за 3% до краја 2022. у односу на 2017.
- Приходи свих привредних субјеката на подручју општине већи за 5 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Вриједност извоза већа за 5 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Незапосленост смањена за 10 % до краја 2022 у односу на 2017.

У дефинисање и израду АПЗ-а укључени су социјални партнери, релевантне институције и актери, како би се различитим приступима омогућило свестрано сагледавање и приликом реализације планираних програма и мјера остварили резултати са додатном вриједношћу.

Акциони план запошљавања доноси Скупштина општине Теслић на приједлог Начелника, а обрађивач је Одјељења за привреду и пољопривреду.

АПЗ је базиран на приоритетима спровођења активне политике запошљавања, прије свега на отварање нових радних мјеста, односно на улагање у људске ресурсе и задовољење потреба тржишта, сагледавање потреба како послодаваца, тако и незапослених лица.

Општина Теслић у много чему не може утицати на законску регулативу и пореску политику јер су исте у државној надлежности, али може пружити одређене врсте подршке, у сарадњи са Заводом за запошљавање РС Филијала Добој, Биро Теслић, одјељења општинске управе, посебно Одјељења за привреду и пољопривреду, као што су:

- предузетничке инфраструктуре у смислу пружања информација, савјетодавних услуга и других облика подршке,
- просторне - у смислу информисања о расположивости и доступности локација за пословне активности,
- финансијске – финансијски подстицаји,
- институционалне - центри за савјетовање, информисање и повезивање предузетника,
- пружања могућности сертификације и стандардизације привредним субјектима.

Општина Теслић ће подстицати развој приватног предузетништва, малих и средњих предузећа и пољопривредних произвођача кроз обезбјеђење подстицајних и финансијских средстава која ће се предвидјети буџетом за сваку годину.

1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Општина Теслић географски је смјештена у сјеверном дијелу централне Босне и Херцеговине у саставу ентитета Република Српска. Површина општине износи укупно 846 км² (заузима 3,38% укупне површине Републике Српске) што је чини једном од најпространијих општина у БиХ. Општина Теслић граничи са десет општина укључујући: Добој, Тешањ, Маглај, Жељче, Зеница, Травник, Котор Варош, Челинац, Прњавор и Станари. Простор општине омеђен је планинама Чавка, Узломац, Борја, Вучја Планина, Влашић, Мањача и Црни Врх. Сјеверни дио општине Теслић, припада Перипанонском ободу, односно јужном ободу Панонског базена, док су јужни дијелови општине смјештени у Динарском планинском подручју. Већи дио простора општине чини побрђе, те средње и ниске планине са ријечним долинама и клисурама између њих.

Најнасељенији је сјевероисточни дио општине који чине равничарска и брежуљкаста земљишта око ријека Велике и Мале Усоре, те Мале Укрине. У наведеном подручју налази се и сам град Теслић који је смјештен у долини ријеке Велике Усоре, на надморској висини од 204 м. Најзначајнија саобраћајница која пролази кроз општину и град Теслић је магистрални пут М4 који према истоку повезује Теслић са Добојем, а према западу са Котор Вароши, Бања Луком, Приједором и Новим Градом.

Аеродром “Никола Тесла” у Београду је удаљен 260 км од Теслића, аеродром у Бања Луци 95 км, у Сарајеву 165 км, а у Тузли 90 км. Најближа лука је у Брчком на удаљености око 100 км од Теслића.

ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Према прелиминарним резултатима пописа становништва који је извршен у октобру 2013. године, на подручју општине Теслић је на дан 01.10.2013. године било настањено 41.904 становника, насељених у 57 насељених мјеста (организованих у 49 мјесних заједница), од чега је око 60% сеоско становништво. Урбано подручје захвата 30,28 км² што је 3,58% укупне површине општине.

Према попису становништва из 1991. године, општина Теслић је имала укупно 59.632 становника. Према истом попису националну структуру општине чинили су Срби са 32.953 или 55%, Муслимани 12.801 или 22%, Хрвати 9.549 или 16%, Југословени 3.427 или 5% и остали 1.002 или 2%. Демографска и национална структура током ратног периода знатно је промијењена тако да је непосредно после рата број становника процијењен на свега 45.000. Такође је промијењена и национална структура становништа, али је по окончању ратних дејстава остварен и значајан повратак пријератног становништва на подручје општине. Међутим, званични резултати пописа становништва из 2013. године, објављени у јуну 2016. године, се у знатној мјери разликују од прелиминарних, те је према истима укупан број становника 38.536, од чега 19.857 жена и 18.679 мушкарца. Према националној припадности најзначајније учешће у проценту од 75,4% имају Срби, Бошњаци 18,6%, Хрвати 3,7% и остали 2,3%. Општина Теслић спада у ред мање насељених општина у Босни и Херцеговини са 49,5 становника/км² према прелиминарним, односно 45,5 становника/км² према званичним подацима пописа. Према процјенама, у другим државама тренутно живи око 10.000 становника општине Теслић, што је за 42% више у односу на 2009. годину (6.500 становника општине Теслић живјело у другим државама).

Општина Теслић у периоду 2007-2018. биљежи константан пад свог становништва, што смањењем природног прираштаја (већи број умрлих од рођених) и унутрашњом миграцијом становништва (пресељење у друге општине). Од 2013. до 2018. године умрло је 706 становник више него што је рођено беба, те је сваке године у посматраном периоду тај тренд био негативан. У истом посматраном периоду се 215 становника Теслића одселио више него што се доселио (само унутрашња миграциона кретања). Према датим подацима, становништво општине Теслић се у посматраном периоду смањило за 2,2% (однос укупног становништва/умрли/миграције према прелиминарним резултатима пописа). Међутим, када сре посматрају статистички подаци о процјењеном броју становника у односу на попис из 2013. године број становника смањен је за 5320, односно мањи је за 12,7%. Разлози за миграцију су бројни од образовања и запошљавања до потраге за бољим квалитетом живота.

Преглед кретања природног прираштаја и унутрашње миграције становништва у општини Теслић за период 2013-2017. година

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	Укупно
Процијењени број становника	41904*			38536**		-
	37292*	37122	36945	36778	36584	
Природни прираштај	-120	-124	-155	-125	-182	-706
Унутрашња миграциона кретања	- 63	- 27	- 46	-10	-69	-215
Укупно смањење становника	-183	-151	- 201	--135	-251	-921
Број пописаних домаћинстава*						13.319
Број пописаних станова*						19.903
Просјечан број чланова домаћинства*						3,15

*Прелиминарни резултати пописа 41904,процјењени 37292

**Подаци Агенције за статистику БиХ

Извор: Демографски статистички билтен Републике Српске 2018, прилагођено

ОБРАЗОВНИ КАПАЦИТЕТИ

У Теслићу постоји дуга традиција у области прерађивачке индустрије, са посебним акцентом на дрво прераду и хемијску индустрију. На подручју општине Теслић образовни процес реализује се кроз осам централних и 22 подручне основне школе и двије средње школе.

Јавна установа средњошколски центар „Јован Дучић“ образује ученике сљедећих занимања: гимназија општи смјер, економски техничар, трговачки техничар, трговац, текстилни техничар, угоститељско кулинарски техничар, кулинарски техничар, туристички техничар, конобар и кухар. Образовање се стиче системом трогодишњег и четворогодишњег школовања. Друга средња школа носи назив Јавна установа средња школа „Никола Тесла“ у оквиру које су заступљене струке: машинство и обрада метала, шумарство и обрада дрвета, електротехника и саобраћај, са занимањима: машински техничар, инсталатер, аутомеханичар, бравар, варилац, техничар за обраду дрвета, столар, техничар електротехнике, електричар и техничар друмског саобраћаја. Образовање се стиче такође системом трогодишњег и четворогодишњег школовања.

У школској 2017/2018. години у средње школе је уписано 1226 ученика што је за 4,5% мање у односу на школску 2016/2017 годину. У наредној табели видљив је тренд смањења броја ученика како у основним тако и у средњим школама, што је у директној вези са смањењем броја становника на општини Теслић.

Број ученика у основним и средњим школама на подручју општине Теслић

Општина	Школска година	Основне школе		Средње школе	
		број школа	ученици укупно	број школа	ученици укупно
Теслић	2009/2010	33	4 067	2	1498
	2010/2011	33	3 878	2	1588
	2011/2012	32	3 690	2	1721
	2012/2013	31	3 610	2	1682
	2013/2014	31	3 544	2	1593
	2014/2015	31	3419	2	1469
	2015/2016	30	3355	2	1319
	2016/2017	30	3324	2	1284
	2017/2018	30	3262	2	1226

Извор: Одсјек за друштвене дјелатности Општине Теслић

У високом образовању тренд пораста средњошколаца који након завршене средње школе уписују факултет трајао је од 2010-2014. Године, након чега долази до константног смањивања. Разлог том су свакако миграциона кретања и негативан природни прираштај. Просјечан број уписаних студената је 858 али само 12,1% од уписаних заврши исти, односно дипломира.

**Број уписаних и дипломираних студената са пребивалиштем у општини
Теслић**

Општина	Година	Уписани студенти	Дипломирани студенти
Теслић	2010/2011	716	125
	2011/2012	889	127
	2012/2013	936	147
	2013/2014	907	129
	2014/2015	879	103
	2015/2016	871	н/а
	2016/2017	849	н/а
	2017/2108	819	н/а

Извор: Статистички годишњак РС 2017 и Билтени

Процјењује се да на годишњем нивоу цца 200 младих који заврше средњошколско или високо образовање уће на тржиште рада у општини Теслић што представља велики потенцијал када је у питању млада радна снага. Битно је напоменути да је у укупном броју уписаних студената већи број жена у односу на мушкарце, те када се анализирају и подаци о укупној запослености/незапослености очито је и веће учешће жена са завршеним вишим степеном образовања у односу на мушку популацију.

Неравнотежа између понуде и потражње на тржишту рада карактеристична је за земље у транзицији. Она представља неусклађеност структуре односно неусклађеност између понуде и потражње за радном снагом у погледу занимања и образовања, квалификација или вјештина и компетенција. Највећи број незапослених према подручјима рада (ако не рачунамо лица без занимања) је евидентиран у трговини, угоститељству, просвјети. Несинхронизација између привреде и образовања је један сегмент одлике незапослених образовних профила.

2. ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ

ПЕРСПЕКТИВЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА 2019-2021. ГОДИНА

У периоду 2019-2021. година¹ под претпоставком наставка стабилног екстерног окружења у овом средњорочном временском оквиру у Босни и Хереговини се очекује наставак економског раста по просјечним стопама раста од 3,6% на годишњем нивоу. Током овог периода очекује се да домаћа тражња кроз приватну потрошњу и инвестиције буде главни ослонац економског раста. С друге стране,

¹ Извор Вијеће министара Бих, Дирекција за економско планирање

током посматраног периода очекује се стагнација јавне потрошње што ће резултирати смањењем њеног учешћа у структури БДП-а односно њеног доприноса у економском расту Босне и Херцеговине. Такођер, реформске мјере које су усмјерене ка побољшању пословног амбијента у земљи требале би резултирати већим инвестиционим улагањима (домаћим и иностраним) што би ојачало приватни сектор, запосленост и у коначници бх. вањскотрговинску робну размјену са свијетом.

У периоду 2019-2021. година, у БиХ се очекује осјетнији економски напредак у оквиру којег би дешавања у индустријској производњи требала имати централну улогу. Поред очекиваних повољних ектстерних прилика у овом средњорочном временском оквиру се очекује и значајнији утјецај интерних динамика у функцији јачања индустријске производње у Босни и Херцеговини. Наиме, током овог периода очекује се да би реформске мјере на унапријеђењу пословног амбијента које проводе надлежне институције у Босни и Херцеговини требале дати мјерљиве резултате. Побољшање пословног амбијента требало би резултирати повећањем инвестиционих улагања (домаћих и иностраних), већу искориштеност постојећих и покретање нових капацитета, повећање броја запослених и јачање конкурентске позиције бх. произвођача како на домаћем тако и на иностраним тржиштима. Имајући у виду све наведене околности током овог периода очекиване стопе раста физичког обима индустријске производње према пројекцији Дирекције за економска планирања БиХ (ДЕП) износе преко 5% на годишњем нивоу.

Просјечан број запослених лица у БиХ у периоду I-XII 2017. године (подаци за 2018. годину још нису доступни) износи 746,3 хиљада што је за 2,8% више у односу на исти период претходне године. Најзначајнији допринос расту био је у дјелатностима прерађивачке индустрије, трговине на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала, те у дјелатности пружања смјештаја те припреме и услуживања хране. Просјечна нето плата у БиХ у периоду I-X 2018. године износила је 872,00 КМ, у Републици Српској 842,00 КМ и номинално је већа за 1,1% у односу на исти период претходне године.

У периоду 2019-2021. године према пројекцијама ДЕП-а очекује се раст обима инвестиција, трговине, индустријске производње што би требало имати позитиван утицај на запошљавање и плате у БиХ. Такође, ниво споровођења структурних реформи у БиХ утицаће на интензитет смањења стопе незапослености, што је поред претпостављеног економског раста један од битних фактора за остварење пројекција на тржишту рада и креирања нових радних мјеста. Узимајући у обзир све наведено, у периоду 2019-2021. године се може очекивати раст броја запослених лица око 2,5%-2,6% г/г, односно нето плата 2,4%-2,8% г/г.

Кретање укупног нивоа цијена у БиХ у 2018. години значајно је детерминисано дешавањима на свјетском тржишту енергената (нарочито сирове нафте), као и неколико битних домаћих фактора попут повећања акциза дукан и цигарете и горива. Узимајући у обзир све наведено у 2018. години се може очекивати инфлација од 1,6% г/г.

Уз стабилне цијене хране на свјетском тржишту, наставак постепеног повећања цијена цигарете у БиХ и без значајнијих промјена цијена комуналија, у БиХ се у 2019. години очекује инфлација од 1,5%, односно 1,6% у 2020. години и 1,4% у 2021. години. Досадашњи тренд финансирања дефицита текућег рачуна би се наставио и у раздобљу од 2018-2021. године те би и даље било у великој мјери омогућен приливима финансијских средства из иностранства (дознаке грађана из иностранства, социјалне бенефиције, директне стране инвестиције и ставке - осталих инвестиција). У наведеном раздобљу се очекује и наставак кредитног аранжмана са Међународним монетарним фондом како би се превазишли ризици финансирања дефицита на текућем рачуну.

Расположиве пројекције међународних институција указују наставак тренда раста свјетске економије, што ће имати позитивне импликације на регион и у коначници и на Босну и Херцеговину. Ова екстерна дешавања, уз додатни допринос интерних динамика које се огледају кроз побољшање пословног амбијента представљају главно упориште очекиваног економског напретка у БиХ. Тако се током овог периода очекује просјечни економски раст од 3,6% у реалном смислу, повећање инвестиција од скоро 10% на годишњем нивоу, повећање запослености и интензивирања вањскотрговинске размјене са свјетом.

ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ

Индустрија је у Теслићу увијек била окосница читаве привреде и носилац локалног развоја, а и данас она има веома значајно мјесто у животу локалне заједнице првенствено због традиције, постојећих привредних ресурса на које се наслања и бројности запошљавања. Досадашњи развој привреде био је претежно наслоњен на природне ресурсе којима општина Теслић располаже. Обзиром да је покривеност општине шумом 63%, дрво представља највећи природни ресурс, а самим тим и основу на којој је настао и град Теслић. У структури шума доминирају високе шуме са природном обновом (34.401 ха) што довољно говори о овом значајном природном ресурсу. Други по значају ресурс су љековите минералне воде на основу којих се развио здравствени туризам са Бањом Врућицом као изванредним привредним потенцијалом. Пољопривредно земљиште је увијек значајан природни ресурс, а поготово за општину која припада брдскопланинском подручју. Чак 34,5 % укупног земљишта општине Теслић (29.182 ха) је пољопривредно земљиште. Од тога 19.947 ха, или 68, 4 % укупног пољопривредног земљишта су оранице, што је велики ресурс у могућностима производње хране, поготову биолошки здраве хране. Минералне сировине на подручју општине Теслић су већ одавно истраживане и експлоатисане. У функцији су били рудник мрког угља и рудник магнезита. Поред ова два минерала утврђено је и постојање лапорца као сировине за цементну индустрију, затим доломита као сировине за грађевинску индустрију, гранита као изванредног грађевинско-архитектонског камена, кречњака као најчешћег налазишта грађевинског камена и шљунка и пијеска као „усорског производа“ који се стално обнавља.

Водеће гране привреде су дрвна, метална, текстилна, грађевинска, хемијска индустрија. Носиоци привредне активности (рангирани према броју запослених)

су: „Шкребић Company“ д.о.о., ХИ „Дестилација“ а.д., ЗТЦ „Бања Врућица“, „Елград“ д.о.о., „Drvo commerce“ д.о.о., „Девић текстил“ д.о.о., „Интерлигнум“, „Градитељ“ а.д.

У области привреде највећи значај за развој имају: прерађивачка индустрија, туризам, грађевинарство и пољопривреда. Почетком 2014. године, Скупштина општине Теслић формирала је привредни савјет за потребе вођења јавно приватног дијалога ради координације активности у спровођењу политика и пројеката локалног економског развоја. У раду Привредног савјета учествују представници приватног и јавног сектора.

Погодности за инвеститоре:

- Близина тржишта од 600 милиона становника
- Либералан вањскотрговински режим са великим бројем земаља
- Обиље природних ресурса, 63% општине покривено шумом, 34,5% пољопривредно земљиште
- Традиција у прерађивачким дјелатностима
- Извозно оријентисана привреда
- Три индустријске зоне
- Конкурентни трошкови пословања
- Порези међу најнижим у региону
- Ефикасна општинска управа, Одсјек за локални економски развој и европске интеграције и Центар за подршку привреди (One Stop Shop) на услузи инвеститорима.

3. ТРЖИШТЕ РАДА

ПОСЛОВНИ СУБЈЕКТИ

У општини Теслић, према подацима Пореске управе Републике Српске на дан 31.10.2018. године, било је 2539 пословних субјеката и то у форми основне дјелатности 1908, додатне дјелатности 219 и 393 пословних јединица (нескладна евиденција 19).

Подаци 31.10.2018.

Тип обвезника	Број регистрованих пословних субјеката - основна дјелатност/основно предузеће	Број регистрованих пословних субјеката - додатна дјелатност	Број регистрованих пословних субјеката - пословне јединице	Нескладне евиденције	Укупан број пословних субјеката
1	2	3	4	5	6 (2+3+4+5)
Предузетници	1.201	219	102	0	1.522
Правна лица	707	0	291	19	1.017
Укупно	1.908	219	393	19	2.539

Извор: ПУРС

Према критеријумима из Одлуке Владе Републике Српске за утврђивање степена развијености, општина Теслић је сврстана у ред развијених општина, док је до 1992. године, сврставана у ред средњеразвијених привредних средина. Томе је првенствено допринио развој индустрије у дрвопреради, хемијској индустрији, металопрерађивачкој индустрији и индустрији обуће и текстила, те развој грађевинарства, саобраћаја и трговине.

Укупни приходи пословних субјеката регистрованих на подручју општине Теслић у 2016. години² износили су 295.987.999 КМ, док су у 2015. години укупни остварени приходи износили 267.831.988 КМ. То јасно показује да су пословни субјекти у 2016. години остварили раст укупних прихода у односу на 2015. годину за 28.156.011 КМ, или процентуално 10.51%.

Укупни расходи пословних субјеката регистрованих на подручју општине Теслић у 2016. години износили су 272.383.341 КМ, док су у 2015. години укупни остварени расходи износили 256.869.276 КМ. То показује да су пословни субјекти у 2016. години остварили раст укупних расхода у односу на 2015. годину за 15.514.065 КМ, или процентуално 6.03 %.

У току 2016. године пословни субјекти су пословали у 40 различитих области те највећи приходи остварени су у сљедећим областима:

- Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; 31.146.977.00 КМ
- Трговина на велико: 65.050.961.00 КМ
- Дјелатности здравствене заштите : 23.079.553.00 КМ
-

У погледу просјечно остварених плата, здравствена дјелатност биљежи највећу просјечну бруто плату од 989 КМ, док је у грађевинарству најнижа просјечна бруто плата и износи 520 КМ.

Укупан број запослених у регистрованим пословним субјектима на подручју општине Теслић у 2016. години износио је 4.256, док је у 2015. години број запослених износио 3.936, што је за 320 радника више у односу на 2015. годину.

Прерађивачка индустрија је на првом мјесту по броју запослених радника на територији општине Теслић, а укупан број запослених у овој грани је 2.662 и у односу на 2015. годину је већи за 213. Од наведеног броја, највећи број запослених је у области производња коже и производа од коже, гдје је број запослених у 2016. години повећан за 116 радника у односу на 2015. годину. Трговина на велико и на мало, без самосталних предузетника, је подручје које је на другом мјесту по броју запослених на територији општине Теслић, са укупним бројем запослених 339 у областима које обухвата ово подручје, гдје је забиљежен пораст броја запослених за 70 нових радника у односу на претходну годину. Према броју запослених,

² Подаци су дати на основу рапсположивих података АПИФ-а које је Општина купила у 2017. години (1.700,00 КМ). Збирни подаци АПИФА за претходну годину обрађују се до половине наредне године и као такви имају само улогу сагледавања „прошлости“, а имајући у виду њихову цијену (новчану) закључено је да се овај трошак може умањити куповином података сваке 2 године (добију се подаци и за претходну годину).

сектор здравствене заштите и социјалног рада са 484 запослена, се налази на трећем мјесту.

По броју предузетника Теслић се налази на осмом мјесту у Републици Српској, али када се ставе у однос број предузетника и број становника онда заузима високо четврто мјесто одмах иза Бања Луке, Лакташа и Бијељине. Међутим, у односу на 2017. годину примјетан је благи пад у броју активних предузетника, што само по себи није забрињавајуће), али ако се у наредном периоду очитује као тренд може да представља озбиљан проблем који може имати утицај на смањење запослености али и других економских параметара. О оствареним укупним резултатима привреде општине Теслић, која обухвата привредна друштва и предузетнике, није могуће говорити из разлога значајног кашњења у објави статистичких података што је један од великих недостатака приликом планирања.

Укупан број регистрованих пољопривредних произвођача, тј. произвођача за тржиште у 2016. години је 716, а у 2017 је 735 што указује на тренд раста броја пољопривредних газдинстава која се опредјељују за тржишну пољопривредну производњу³. Анализом структуре пољопривредне производње евидентно је утврђено да је производња млијека у стагнацији као и производња у свињогојству и производње меда. Све већа опредјељеност како по броју произвођача тако и подизању нивоа интезитета производње је у производњи јагодастог воћа и поврћа и корнишона.

ЗАПОСЛЕНИ

У посљедњој деценији на тржишту рада очитовао се тренд да и упркос повећању броја привредних субјеката и добром пословању у кључним секторима локална економија не може осигурати довољан број радних мјеста за постојећу понуду радне снаге и младе који улазе на тржиште рада. Међутим, када се пажљиво прате трендови уназад двије године уочава се драстична промјена која се огледа у недостатку активне радне снаге са потребним квалификацијама у складу са захтјевима послодаваца. Различита истраживања која су спроведена на државном, ентитетском и локалном нивоу указују да је оваква неповољна ситуација идентична у скоро свим локалним заједницама, а да је основни разлог одлив радне снаге у друге државе, гдје се као основни циљ показује потреба за побољшањем властите финансијске ситуације али и потреба за осјећајем стабилности и правне сигурности.

³ Податак о броју регистрованих пољопривредних произвођача у облику комерцијалних и некомерцијалних породичних пољопривредних газдинстава добијен је из базе АПИФ-а (Одсјек за пољопривреду). Међутим, сва регистрована газдинства код АПИФ-а нису уједно регистрована у ПУРС те у складу с тим не плаћају припадајуће обавезе, а значајан број њих и даље је пријављен као незапослено лице и остварују сва права из области осигурања.

У анализи тржишта рада које је обухватило истраживање података о броју запослених, незапослених и евидентираних на Заводу, уочена су значајна одступања у погледу квантитативних показатеља као и начина интерпретације истих.

Анализа економских индикатора општине Теслић за период 2007-2013.године, рађена у августу 2014., за утврђивање податка о броју запослених користила је податке Републичког завода за статистику, који се упоређивањем података које презентује ПУРС⁴ разликују, посебно са аспекта што ПУРС даје више података разврстаних по различитим методама и имају већу поузданост.

Уколико у однос ставимо податке о запослености који су презентовани у горе поменутој Анализи и податке за период 2013/2018. добијамо стање приказано на сљедећем графикону.

Кретање запослености 2007- новембар 2018.

Извор: Анализа економских индикатора општине Теслић за период 2007-2013.год. и ПУРС, прилагођено

Запосленост у Теслићу је имала тренд опадања у периоду од 2007. до 2013. године. У поменутом периоду запосленост је опала за 11,7%. Међутим, од 2012. до 2013. године забиљежено је повећање запослености за 2,38% или 145 радника. Број запослених у 2013. години био је 6228. Тренд раста запослености је настављен у периоду 2013/2015. Број запослених на крају 2015 .године био је 7003 што је за 775 више у односу на 2013. (2014.- 548, 2015. – 227 ново запослених), односно за 11% више. На крају 2016. године број запослених је био 7512, а на крају 2017. године 7766, што је повећање за 254 новозапослена. Повећање запослености је евидентно и у 2018. години, те према подацима ПУРС број запослених у новембру 2018. године је 7940, што уједно представља и највећи број запослених у послијератном периоду.

Чланови Привредног савјета општине Теслић из реда пословне заједнице као најзначајнији проблем даљњег привредног развоја истићу недостатак адекватне радне снаге.

⁴ Подаци достављени од стране ПУРС представљају основ за ову анализу јер се сматрају мјеродавним посебно у дијелу који се односи на број запослених радника као и број незапослених, јер на основу пријаве ПУРС исти остварују права по основу осигурања.

ПУРС у својим извештајима сачињава и извјештај 16.01.01. Број осигураника по свим видовима осигурања. Овај извјештај се у значајној мјери разликује од података о кретању броја запослених/незапослених који се презентују на основу статистичких извјештаја. У њему су децидно дефинисани видови осигурања по основу којих се утврђује број запослених. Разврставање се врши према општини пребивалишта и према општини запослења. Из табеле је видљива разлика у броју запослених у овисности од основа према коме се утврђују подаци, те је та разлика на дан 30.11.2018. године 657 у корист броја осигураника према општини пребивалишта.

Подаци о броју запослених и незапослених на дан 30.11.2018.

Назив основа осигурања	Број осигураника према општини запослења	Број осигураника према општини пребивалишта
Број запослених	7283	7940
Незапослено лице које остварује новчану накнаду	41	41
Незапослено лице	3444	3443

Извор: ПУРС 30.11.2018.

Податак о броју запослених према општини пребивалишта суштински указује на број запослених становника једне општине, што је од битног значаја када се утврђују индикатори запослености, а према општини запослења указују на потенцијал пословних субјеката у ангажовању радне снаге. Кориштење показатеља о броју запослених по основу осигурања према општини пребивалишта представља поуздан податак, с обзиром да се пријава запослених врши преко ПУРС. У односу на 30.09.2016. године када је број осигураника према општини запослења био 6994 у 2018. години остварено је повећање од 4,14% што указује на раст потенцијала домаћих пословних субјеката.

Сумирањем података добијених од ПУРС на мјесечном нивоу могуће је пратити кретање запослености свих лица којима је заснован радни однос у складу са законским одредбама што подразумева благовремено подношење пријаве надлежној јединици ПУРС.

Кретање запослености у складу са пријавама ПУРС

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА ПОРЕСКА УПРАВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ Број осигураника према општини пребивалишта		
Датум	Број запослених	Разлика
30.11.2014.	7094	
31.12.2015.	7473	+379
31.01.2016.	7363	-110
30.09.2016.	7646	+283
31.12.2016.	7512	-134
31.03.2017.	7540	-28
30.09.2017.	7752	+212
31.12.2017.	7766	+14
30.04.2018.	7897	+131
30.11.2018.	7940	+43

Извор: ПУРС

У односу на презентоване податке прикупљене од ПУРС подаци које презентује Републички завод за статистику РС у својим билтенима се значајно разликује од приказаног што је уочљиво из наредне табеле.

Подаци о броју запослених РЗС РС

Запослена лица	2013	2014	2015	2016	2017
Укупно	6228	6250	6448	6904	7253
Мушки	3593	3588	3608	3817	4013
Женски	2635	2662	2840	3087	3420

Извор: РЗСРС, Билтен 2018.

Иако су се приликом израде АПЗ-а користили подаци ПУРС-а као мјеродавнији (наравно у мјери у којој су били доступни за одређене временске периоде) подаци које презентује РЗСРС су интересантни са аспекта приказа запослених према полу. Евидентно је да је учешће запослених жена од 2013-2017. године значајно повећано, чак за 29,8%, док је у исто вријеме учешће запослених мушкараца имало раст од 11,7%. Претпоставка је да је ово повећање у директној вези са повећањем производних капацитета у области прераде текстила, коже и обуће.

КЉУЧНИ КРЕАТОРИ РАДНИХ МЈЕСТА

Кључни креатори радних мјеста на Општини Теслић приказани су у наредној табели са датим упоредним показатељима о броју запослених за период 2013-

2016. година⁵. Иако током израде АПЗ-а нису били расположиви подаци АПИФ-а за 2017 -2018. годину из података достављених од стране појединих привредника уочено је да и код наведених кључних креатора радних мјеста постоје значајне осцилације у погледу броја запослених. На примјер, закључно са фебруаром 2018. године број запослених у „Шкребић-сопрану“ д.о.о. био је 483 те је број запослених у односу на 2013. већи за 68,3%, број запослених са 30.11.2017. у „Верди“ д.о.о. био је 178 што је за 8,3% мање у односу на 2016., „Дивос“ д.о.о. предузеће које регистровано крајем 2015.године закључно са крајем исте године запошљавало је 87 радника, односно за 24,5% више.

**Кретање броја запослених код кључних креатора радних мјеста у општини
Теслић за период 2013-2016. година**

Назив	Просјечан број радника по основу стања на крају мјесеца (309)			
	2013	2014	2015	2016
ХИ АД „ДЕСТИЛАЦИЈА“	321	326	330	332
"ШКРЕБИЋ- СОПРАНУ" д.о.о.	287	310	382	453
ЗТЦ "БАЊА ВРУЋИЦА" А.Д. Бања Врућица	269	296	310	314
"ЕЛГРАД" д.о.о.	247	284	302	310
"ДРВО-СOMMERCE" д.о.о.	241	186	168	158
"ДЕВИЋ-ТЕКСТИЛ" д.о.о.	222	250	283	284
"ЛИГНАКОН" д.о.о.	206	162	143	77
"Градитељ" А.Д.	153	146	154	140
"ВЕРДИ" д.о.о.	138	135	151	194
"НАТУРА-ВИТА" Блатница д.о.о.	93	103	126	125
"ИНТЕРЛИГНУМ" д.о.о.	92	131	147	198
„ДИВОС“ д.о.о.			21	70
Укупно	2269	2329	2517	2655
Учешће у укупној запослености	36,4%	37,3%	39,05%	38,6%

Извор: Подаци АПИФ, прилагођено

БРУТО И НЕТО ПЛАТЕ

Нето плате у Теслићу су од 2007. до 2013. године порасле за скоро 30%. Највећи дио тог раста се односи на 2008. годину када је просјечна нето плата порасла за скоро 20%. Међутим, просјечна нето плата у Теслићу је и тада била мања за 26% у односу на РС, односно 27% у односу на БиХ, што је значило да је радник у Теслићу у просјеку за толико јефтинији од остатка РС и БиХ. Благих повећања нето плате у Теслићу било је током 2014. и 2015. године, након чега је дошло до стагнације па чак и мањег пада. Закључно са 2017. годином просјечна нето плата у Теслићу је износила свега 628,00 КМ и била је за 32,3% мања у односу на просјечну нето плату у РС. Република Српска има 7 градова и 57 општина, односно 64 локалне заједнице. Када је ријеч о висини просјечне нето плате Теслић се налази на неславном 61. мјесту, а иза њега су само општине Језеро (571,00), Доњи Жабар (564,00) и Купрес (505,00). За разлику од наведених општина, Теслић спада у ред

⁵ Подаци су дати на основу расположивих података из годишњ финнисијских ивјешатаја, филтрирано по броју запослених од највећег ка најмањем.

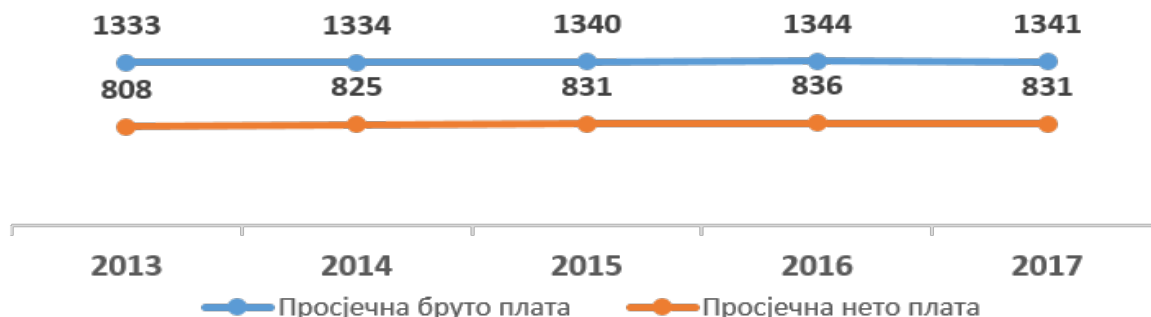
развијених локалних заједница заједно са Бања Луком, Приједором, Добојем, Градишком и другим, док су Језеро и Купрес изразито неразвијене локалне заједнице.

На наредним графицима приказане су промјене нето и бруто просјечних плата у Теслићу и Републици Српској.

Кретање бруто и нето плата у Теслићу у периоду 2007-2017

Кретање бруто и нето плата у РС у периоду 2013-2017

Извор: РЗС РС

Током 2017-2018. године представници Општинске управе Теслић обавили су више разговора са представницима привреде, обавили анкетирања и израдили различите анализе како за потребе рада саме Општинске управе и реализацију АПЗ за 2017-2018. годину, тако и за потребе учествовања у различитим пројектима финансираним од стране донатора. Кроз све наведене видове контаката и размјена информација дошло се до закључка да је тренутно највећи проблем послодаваца радна снага, како недостатак нове тако и одлазак постојеће радне снаге у друга мјеста или земље. На супрот томе, у контактима са становницима Теслића, запосленим и незапосленим, њихов највећи проблем је висина плате којом су изразито незадовољни и услови рада (непоштовање права из радног односа посебно у погледу радног времена, годишњег одмора, боловања и др.), а

потом долазе други фактори попут политичке и правне несигурности, лошег здравства, образовања и друго. Другу групу фактора по правилу наглашавају особе које су запослене и које зарађују изнад просјечне нето плате РС. Током размјене информација са представницима 333 РС Биро Теслић такође су прикупљене информације које указују да апсолутно не постоји интерес незапослених лица за рад код одређених послодаваца, а провјером разлога утврђено је да су то опет веома мале и нередовне плате, а често све праћено кашњењем у плаћању обавеза које проистичу из радног односа. Евидентно је да без раста просјечне нето плате у Теслићу привреда, а потом и сви други субјекти, у наредном периоду могу доћи у велике проблеме.

СТОПА ПАРТИЦИПАЦИЈЕ

У погледу радне снаге и њених омјера на дан 30.11.2018. године, стање у општини Теслић показује одређене позитивне помаке који се огледају у сљедећем:

На 7940⁶ радника долази 5680 пензионера (однос 0,72), што је значајан помак у односу на 2013. годину када је однос био 6228/5.635 (однос 0,90)⁷, али и слабије у односу на 2015. годину када је однос био 0,70. Број пензионера у односу на крај 2015. године повећан је за 8,6%. Такође, на поменути број радника долази 3484 (2015. године 4490) незапослених лица, у односу на запослене незапослених је 56,1% што је смањење од 14,9% у односу на 2013. (71%), односно 4% у односу на 2015. годину (60,1%).

Званични подаци исказују се кроз основне индикаторе запослености: стопа активности, стопа запослености и стопа незапослености.

Према основним индикаторима закључно са новембром 2018. године 38,% радно способног становништва⁸ ради или активно тражи посао, док је 62% неактивно, тј. не тражи или је обесхрабрено да тражи посао. Стопа запослености је 27% и већа је за 4,41% у односу на 2015. годину, а стопа незапослености износи 31%, и мања је за 6,53% у односу на 2015. годину. Ови показатељи добијају нову димензију када се у обзир узму званично објављени подаци о попису становништва из 2013. године по којима је број становника мањи за 3368, а посебно када се примјене процјењени подаци о броју становника на општини Теслић.

Тачан број становника БиХ, а тиме и самих општина, према посљедњем попису разликује се од прелиминарног пописа те је упитна тачност математичког прорачуна радно способног становништва од 30224. Надаље, број радно способног становништва у оваквом податку укључује пријављено пребивалиште становника Теслића иако је опште позната чињеница да са подручја општине Теслић у иностранству борави више од 10000 становника. Ако се уобзире ова чињеница, индикатори су потпуно другачији. Ако би се посједовали тачни подаци о броју

⁶ Како је већ наглашено, ова анализа као мјеродавне показатеље користи податке ПУРС из прегледа осигурања по основу мјеста пребивалишта како за запослене тако и за кориснике пензије и незапослене, у циљу уједначавања података из једног извора како би и сам резултат имао већу вјеродостојност.

⁷ Податак из Анализе економских индикатора општине Теслић из августа 2014.

⁸ Процјена радног становништва извршено на основу процјене: Радно способно становништво = попис – (број рођених * 15 + број пензионера) = 41.904 – (6000+5680) = 30.224.

становника Теслића који бораве у иностранству и њиховој старосној структури могло би се доћи до мјеродавних података.

Међитим, чак и под претпоставком да је укупан број радно способног становништва 24672, број запослених 7940, незапослених 3484, што је укупно 11424 особе које представљају радну снагу, остаје недоумица шта је са 13248 преосталих лица, становника Теслића. Када би овај податак могао да се прихвати и са значајном резервом (чак и од 50%) Општина Теслић би располагала са правом „војском“ радно способних особа, а привреда би засигурно имала много мање проблема са адекватном радном снагом.

Разматрање овог примјера указује на велике недостатке у стварним подацима, а који су од великог значаја за економију сваке земље и наравно локалне заједнице.⁹

Према подацима Завода 46,20% незапослених на посао чека преко пет година. Дубља анализа овог податка (израда распона изнад пет година, полна структура, квалификациона структура, рурално или градско подручје) могла би да укаже да ли је у питању стварна незапосленост или неактивност у тражењу посла због других извора прихода. Надаље, старосна структура од 15-24 године има учешће од 12,7% у укупној незаспослености. Међутим, стопа незапослености која се израчунава за ову добну групу не уважава чињеницу да се та добна група у већем дијелу још школује, а ако се не школује онда не располаже потребним искуством, вјештинама и знањима те као таква нје ни конкурентна на тржишту рада.

НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Према подацима Завода за запошљавање РС Биро Теслић на дан 30.11.2018. године укупан број незапослених (активна понуда радне снаге) је 2991, од чега 1313 жена и 1666 мушкараца, однос 44% : 56% што представља забрињавајући податак када је опште познато да је Општина Теслић изразито рурално подручје са дубоко укорјењеним ставом да је мушкарац носилац домаћинства. На дан 30.09.2016. укупан број незапослених био је 3913, од чега жене 1636 или 41,8%, што представља смањене од 19,7%. Разлог овоме је проширење капацитета постојећих привредних субјеката из области текстила и кожарства који

⁹ Један дио активног становништва који није запослен ни у државном ни у приватном сектору, а не спада ни у предузетнике или пољопривреднике, представља незапослено становништво. Активно становништво у свом саставу обухвата и категорије прикривене, недовољне или лажне запослености. При томе треба напоменути да појам пуне запослености не подразумева нужно ангажовање свих становника неке земље, него присутну незапосленост од 1.5 - 2% или по америчким оцјенама 3.5 - 4%. Свако присуство незапослености по учешћу, појавном облику и врсти има штетно дејство, а висока незапосленост може да узрокује тешке економске, социјалне, па чак и политичке посљедице. Стварну незапосленост није једноставно утврдити, када се имају у виду тешкоће за одређивање критеријума код дефинисања незапослености, као и методологије и начина обухватања. У пракси то значи да се поред регистроване незапослености, мора узети у обзир прикривена, недовољна или лажна незапосленост, а посебно је тешко статистичко обухватање рада „на црно“ и радника „на чекању“. У том смислу, обухват података на овом плану још је недостатан, тако да се прије свега прати регистрована незапосленост на бази података Републичког завода за запошљавање.

традиционално запошљавају женску радну снагу, неопходности да се жене укључују на тржиште рада услед недовољних других извора финансијских средстава.

Према подацима ПУРС укупан број незапослених закључно са 30.11.2018. године био је 3484, што указује да 493 лица не представљају активну радну снагу. Ако се од 2991 лица са евиденције активне понуде радне снаге изузму лица до 15 година и лица од 60-65 и преко 65 година (укупно 215) која не спадају у циљну скупину особа која су послодавцима „интересантна“ број расположиве активне радне снаге је још мањи, односно он је 2776. Надаље, закључно са 2017. годином број лица која су незапослена преко 60 мјесеци је 1504 (од чега 855 жена). Да ли је заиста реално у вријеме када послодавци имају потреба за радницима, када се објављују јавни позиви за бесплатне доквалификације и преквалификације од стране Општине и 333 РС са извјесним запослењем код познатог послодавца, а на које не стигне ни једна пријава за занимања из области нпр. дрвопрераде (столари, тапетари, лакирери), да постоји овако велики број лица (преко 50% укупне понуде радне снаге) који на запослење чека преко 5 година или и ово није радна снага на коју тржиште рада у Теслићу може да рачуна. Реалним сагледавањем понуда активне радне снаге евидентираних на 333 РС Биро Теслић у 2018. години не прелази 1000 потенцијалних радника. Показатељ Завода за запошљавање према коме је у 2017. години основ за брисања са евиденције због нередовности пријаве у укупном износу брисања имао учешће од 44,2%, може да се тумачи на више начина: рад на црно, рад изван општине, те у мањем броју случајева одустајање од тражења посла, односно кориштења права на осигурање кроз пријаву на Завод из разлога што је стечен неки други основ/вид осигурања.

***Кретање незапослености (активни тражиоци посла) на подручју општине
Теслић 2013-2018. година***

Година	2013	2014	2015	2016	2017	Новембар 2018
Број незапослених	4707	4493	4225	3783	3341	2991
Жене	1942	1852	1778	1608	1433	1313

.Извор: 333 РС Биро Теслић

Током 2017. године сваког мјесеца просјечан број новопријављених на евиденцију Бироа Теслић био је 170, док је просјечан број брисаних са евиденције био 213, од чега 103 по основу заснивања радног односа.

Како би се барем дјелимично разумјела проблематика која се односи на укупан број незапослених, новопријављених, али и брисаних лица са евиденције, потребно је указати на одређене одредбе Закона о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености РС. Закон разликује активне и неактивне тражиоце посла, те се 333 РС оперативно руководи са подацима о незапосленим лицима која активно траже посао, односно они су њихова циљна група. Основно право које остварују обе категорије је здравствено осигурање, али имају различиту обавезу редовног пријављивања на 333 РС: активна лица свака два мјесеца, некативна сваких 6 мјесеци. Надаље, активно тражење посла се доказује и на друге начине утврђене Законом, али суштински основна права ове двије категорије су иста. Законом су такође дефинисани и разлози брисања са евиденције обје категорије незапослених лица, али је за обе категорије идентично

утврђено да након брисања са евиденције не могу да се наредних 12 мјесеци поновно евидентирају као незаполсени. Дубљом анализом новопријављених утврдило би се да ли се та лица на 333 РС пријављују због губитка радног статуса или због истека рока од 12 мјесеци након претходног брисања са евиденције. Овај податак би свакако био од значаја за локалну заједницу, а и шире, јер би се дошло до сазнања колико радника остаје без посла, разлози престанка радног односа, што би могло да помогне у креирању одређених мјера за превазилажење проблема због којих је дошло до оваквих драстичних исхода. Надаље, 333 РС би располагао подацима да ли је заиста ријеч о активним тражиоцима посла или је у питању чисто остваривање права на осигурање, те би свој фокус могао да усмјери управо према незапосленима који заиста траже и требају запослење.

СТАРОСНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ

Незапосленост по старосној структури има тенденцију смањења незапослености младих, али и повећања учешћа лица старосне групе од 40-5 година.

Број незапослених лица старосне доби од 15-30 година, односно младих, је 24,22% од укупног броја незапослених. Међутим, како је већ раније наведено лица старосне доби од 15-20 година представљају лица са нижим степеном образовања и стручности те су уједно и категорија која је теже запошљива. Иако се проблем запошљавања младих особа истиче константно као један од приоритета свих нивоа власти, евидентно је да је већи проблем у старосној структури од 40 до 55 година са укупно 1092 незапослених, односно 36,5% од укупне незапослености. Ова категорија би требало да буде значајно са већим радним искуством и стеченим вјештинама, а разлози њихове незапослености су различити. Најчешћи разлог је престанак рада услед пропасти привредних субјеката, а животна доб им представља често препреку за рад код новог послодавца.

Старосна структура незапослених

Старосна доб	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
15-30	1547	32,87	1471	32,74	1318	31,20	1057	27,94	898	26,88	721	24,11
30-45	1701	36,13	1540	34,27	1430	33,85	1305	34,50	1088	32,56	968	32,37
45-65	1459	31,00	1482	32,98	1477	34,95	1421	37,56	1355	40,56	1302	43,52
Укупно	4707		4493		4225		3783		3341		2991	

Извор: 333 Биро Теслић

Подаци приказани у табели указују на консантно смањење расположиве радне снаге до 30 година у укупној понуди, док се на другој страни очитује пораст незапослених лица у старосној скупини од 45-65 година.

ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ

Ако посматрамо структуру незапослених у општини Теслић према стручној спреми долазимо до података да је у новембру 2018. године највише незапослених који имају степен НК, ПК-НСС и КВ образовање, а њихово учешће у укупној незапослености је 69,41% и углавном је у питању мушка радна снага. Женска популација генерално посједује виши степен образовања (најчешће ССС али и ВСС) у односу на мушку популацију.

Образовна структура незапослених

Старосна доб	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
НК	1338	28,42	1240	27,60	1155	27,34	1065	28,25	937	28,06	867	28,99
ПК-НСС	116	2,46	112	2,49	108	2,56	98	2,59	87	2,61	76	2,54
КВ	1944	41,30	1880	31,84	1761	41,68	1505	39,78	1320	39,50	1133	37,88
ССС	991	21,05	979	21,79	926	21,92	863	22,81	779	23,32	725	24,24
ВКВ	30	0,63	28	0,62	22	0,52	21	0,56	19	0,56	17	0,57
ВШС	28	0,59	23	0,51	23	0,54	19	0,50	16	0,47	17	0,57
ВСС	255	5,41	224	4,99	220	5,21	2013	5,37	177	5,30	151	5,04
МАСТЕР	5	0,10	5	0,12	6	0,14	7	0,19	5	0,15	5	0,17
МАГИС.	0	0,00	2	0,04	3	0,07	2	0,05	1	0,03	0	0,00
ДОКТОР	0	0,00	0	0,00	1	0,02	0	0,00	0	0,00	0	0,00
УКУПНО	4707		4493		4225		3783		3341		2991	

Извор: ЗЗЗ Биро Теслић

Према подацима ЗЗЗ Биро Теслић на крају 2017. године најбројнија занимања према степену стручне спреме су била следећа:

- У оквиру трећег степена стручне спреме: продавач, кухар, бравар, столар, конобар и аутомеханичар;
- У оквиру четвртог степена стручне спреме најбројнија занимања су: дрвни техничар, економски техничар, машински техничар, матурант гимназије и угоститељско-туристички техничар;
- У оквиру високе стручне спреме најбројнији су: саобраћајни инжињер, професор разредне наставе, српског и енглеског језика, правници и економисти.

Лица са завршеним високим образовањем која се воде као активни тражиоци посла имају учешће у укупној незапослености од 5,04%. Када се учешће високообразованих у укупној незапослености изрази процентом оно на изглед не представља велики проблем, али када се изврши дубља анализа долази се до закључка да скоро 50% ових лица има квалификацију са којом ће тешко засновати радни однос.

Дефицитарна занимања, односно занимања за којима постоји потражња на тржишту рада, а нема их у активној понуди су: професори математике, физике,

хемије, биологије, њемачког језика, ликовног, музичког, инжињери електротехнике и информатике

СТРУКТУРА ПРЕМА ДУЖИНИ ЧЕКАЊА НА ЕВИДЕНЦИЈИ

Алармантан је податак да 1504 незапослених или 46,20% укупно незапослених на посао чека више од 60 мјесеци, са подједнаким учешћем женске и мушке популације. Логично се поставља питање да ли ће ова лица икада наћи запослење, да ли ова лица посједују потребна знања и вјештине потребне послодавцима те колико је њих заиста активно у тражењу посла, ако се има у виду да у посљедње двије године послодавци константно указују да нема заинтересованих за рад. Међутим, да сва „кривица“ не лежи на лицима евидентираним као незапослени указује и чињеница да одређени број послодаваца не пријављује раднике, да за пријављене не врши уплате законом предвиђених обавеза, да је поштовање права радника из радног односа сведено на минимум, да су плате радника неадекватне послу који се обавља, а у великом броју случајева и нередовне.

Незапослени радници према дужини чекања на евиденцију

Број незапослених радника према дужини чекања на евиденцији 30.04.2018.				
Трајање незапослености	Укупно	Жене	УКУПНО	%
до 6 мјесеци	324	207	531	16,31
од 6 до 12 мјесеци	168	143	311	9,56
од 13 до 24 мјесеца	179	167	346	10,63
од 24 до 60 мјесеци	318	245	563	17,90
преко 60 мјесеци	855	649	1504	46,20

Извор: 333 Биро Теслић

СОЦИЈАЛНИ СТАТУС АКТИВНЕ ПОНУДЕ РАДНЕ СНАГЕ

Социјални статус активне понуде радне снаге представља такође сегмент који је потребно анализирати јер указује како на трендове у запошљавању тако и на економски и друштвени положај незапослених лица. За сваку особу незапосленост је велики проблем, али за особе са инвалидитетом овај проблем је много сложенији. Посљедњих година често се фокус управо ставља на одређене маргинализоване групе и њихово запошљавање, али су резултати скромни.

Незапослени радници на евиденцији према социјалном статусу

Опис	Стање 31.12.2016.	Стање 31.08.2017.	Стање 30.11.2018.
РВИ	63	61	49
Војни мирнодопски	0	0	0
Инвалиди рада	0	0	0
Категоризивана	13	13	8
Цивилни инвалиди	2	2	0
Остали инвалиди	0	0	0
УКУПНО	78	76	57
Учесници рата	678	630	524
Чланови породица	62	49	53
Лица са сталним пребивалиштем	3130	2982	2563
Прогнана и расељена лица	137	114	92
Избјегла лица	11	14	9
Повратници	504	443	327
Страни држављани	1	0	0
Неожењени	1418	1382	1099
Ожењени	2179	1999	1752
Разведени	138	127	102
Удовац-удовица	48	45	38
УКУПНО	3783	3553	2991

Извор: 333 РС Бори Теслић

4. SWOT АНАЛИЗА

Директне инвестиције су важне за сваку локалну заједницу јер уносе неопходна финансијска средства у локалне економије, иновације и технологије, нова тржишта и нове пословне прилике за локална предузећа, а тиме и повећање запослености. Свака успјешна стратегија локалног одрживог развоја треба да се заснива на стварању такве пословне климе која ће привући инвестиције, чиме се поспјешује отварање нових радних мјеста, задржавају постојеће фирме и подстиче пораст броја нових предузетника. Главна компаративна предност Теслића су њени природни ресурси који се на жалост, у зависности о њиховој врсти, не користе увијек на начин који доприноси цјелокупном економском напретку или се чак уопште не користе (нпр. пољопривредна земљишта).

Значај малих и средњих предузећа огледа се у томе што у доба кризе најлакше опстају, јер се најбрже прилагођавају новонасталим условима. Пружање подршке сектору малих и средњих предузећа и предузетника је сложен посао због ширине и различитости потребних вјештина потенцијалних предузетника и ограничених расположивих ресурса за пружање значајне помоћи. Без обзира на препреке, потребно је створити услове неопходне за развој овог сектора, јер је управо он покретач развоја и омогућава смањење незапослености путем отварања нових радних мјеста, повећања броја привредних субјеката, супституцију увоза и већу увозну конкурентност домаће привреде.

Подизање свјести о предузетништву и унапређење управљачких способности садашњих и потенцијалних предузетника захтјева промовисање предузетништва

кроз: одговарајућу обуку о могућностима коришћења фондова за започињање посла, најповољнијем правном облику предузетништва, поступку регистрације, пореским и другим финансијским обавезама, начину израде бизнис планова, као и самом препознавању предузетничке склоности и пословних идеја. Посебно треба развијати предузетништво у специфичним секторима који су најважнији за економски развој као што су туризам, производња хране, пољопривреда, занатство. Посебна пажња треба да је усмјерена на повећање степена финализације производње у области дрвопрерађивачког и металског сектора.

Снаге	Слабости
- Висок квалитет пружања услуга грађанима - Повољан географски положај општине Теслић и величина територије - Постојање стратешких докумената усвојених од стране Скупштине општине Теслић - Усвојен Правилник о подстицајима и издвајање средстава за стимулисање запошљавања - Пословне зоне - Постојање Привредног савјета - Постојање образовних институција - Традиција туризма и дрвопрерађивачке дјелатности	- Недостатак нових инвестиција - Ниске нето плате - Велика заступљеност рада на „црно“ - Недостатак предузетничког искуства код младих и проактивног става - Неадекватне вјештине и компетенције незапослених лица - Недовољно радних мјеста за особе старости преко 45 година - Непостојање активног удружења привредника - Млади високо образовани кадрови се не враћају у општину Теслић након завршеног факултета -
Могућности	Пријетње
- Програми подршке међународних донатора - Развој инфраструктуре - Већа заступљеност предузетништва у обавезном и редовном образовању - Програми за предузетничку едукацију - Поједностављење процедуре за започињање приватног бизниса - Развој веза са дијаспором - Повлачење средстава из ЕУ фондова - Постојање државних и међународних програма за развој предузетништва - Модернизација пољопривреде - Регионална сарадња	- „Одлив мозгова“ и тренд миграција међу свим добним скупинама - Неповољна старосна структура становништва посебно радне снаге - Слабљење привредне активности – опасност од настанка технолошких вишкова - Сива економија - Неадекватна фискална политика- повећање пореза и намета привреди - Политичка нестабилност

На основу анализе економске ситуације и ситуације на тржишту рада уочени су следећи кључни проблеми:

- Нереална слика стања укупне незапослености (из других разлога су на Бироу нпр. здравствено осигурање, право на новчану накнаду, докуп стажа, демобилисани борци);
- Изнимно лоши показатељи просјечне нето плате;
- Недовољно развијена пословна инфраструктура;
- Велики удио у укупном броју незапослених чини популација између 40-55 година старости и лица са минималним степеном образовања;
- Недовољно развијени капацитети на нивоу локалне заједнице за креирање и имплементацију политике запошљавања;
- Неадекватне квалификације незапослених лица.

5. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2019–2020. ГОДИНА

Кроз анализу и процјену потреба на терену, а у сарадњи са ЗЗЗ Биро Теслић, имајући у виду искуства из претходног периода, као и кретања у привреди, утврђени су циљеви и задаци политике запошљавања на територији општине Теслић и мјере активне политике којима би се смањила незапосленост и задовољиле потребе послодаваца у смислу ангажовања радника, оспособљавања лица за самостално обављање дјелатности и друго.

Основни циљ АПЗ-а је повећање запослености, односно да се успостави ефикасан, стабилан и одрживи тренд раста запослености праћен растом нето плата, односно повећањем животног стандарда становника Теслића. Кључни елементи политике запошљавања усмјерене ка повећању запослености су: подршка инвестицијама, подршка предузетништву и унапређење финансијских подстицаја, очување постојећих радних мјеста. Таква политика треба да доведе до стабилности раста запослености, повећања продуктивности, спречавања искључености са тржишта рада, отварања нових радних мјеста, већег улагања у људске ресурсе и подстицања социјалне инклузије на тржишту рада. Категорије теже запошљивих лица, као што су особе са инвалидитетом, жене и млади, незапослени старији од 45 година, дугорочно незапослена лица, високообразована лица и активна породична пољопривредна газдинства биће у фокусу укључивања у мјере активне политике запошљавања.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

Циљеви и задаци политике запошљавања на територији општине Теслић за период 2019 - 2020. година су:

- успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености,
- подршка помоћи незапосленим лицима у активно тражењу посла,
- укључивање незапослених лица у програме додатног образовања и обуке,
- подстицање запошљавања младих и тешко запошљивих категорија,

- подршка смањењу неформалног рада,
- подстицаји послодавцима у циљу новог запошљавања,
- подршка равноправности полова у погледу запошљавања и зарада,

- унапређење система доквалификација и обука у складу са потребама тржишта рада,
- борба против свих облика дискриминације приликом запошљавања,
- подстицање предузетништва и samozapošljavanja,
- промоција и организовање јавних радова,
- активан приступ Општине у области запошљавања,
- јачање сарадње са свим релевантним институцијама на локалном, републичком и државном нивоу које се баве проблематиком запошљавања,
- интензиван наставак рада у оквиру Локалног партнерства за запошљавање.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Циљне групе АПЗ-а за период 2019-2020. године су:

1. Тешко запошљиве категорије незапослених лица,
2. Пољопривредни произвођачи кроз подстицаје и субвенције.
3. Предузетници који намјеравају да оснују бизнис или прошире постојећи,
4. Жене предузетнице и млади предузетници
5. Радно способна незапослена лица изнад 40 година, са вишегодишњим радним искуством,
6. Извозно оријентисане фирме кроз повећање њихове конкурентности кроз стандардизацију и увођења система квалитета.

НОСИОЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Као носиоци политике запошљавања у општини Теслић овим Акционим планом утврђују се:

- Завод за запошљавање РС Биро Теслић
- Општина Теслић
- Одјељење за привреду и пољопривреду

Завод за запошљавање РС Биро Теслић

Завод за запошљавање Републике Српске је Јавна установа основана у складу са Законом о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености. Завод за запошљавање Републике Српске је кључна организација на тржишту рада, не само као посредник у запошљавању и информацијама о тржишту радне снаге, већ и као партнер, поспјешујући фактор, катализатор пуне запослености и развоја програма запошљавања.

Завод посредује између послодаваца и незапослених лица како би пружио помоћ незапосленима да у што краћем року нађу посао и прилагоде своје квалификације и вјештине захтјевима на тржишту рада, као и да им обезбиједе одговарајућу материјалну сигурност у периоду трајања незапослености. Мисија Завода у дијелу пружања услуга послодавцима односи се на обезбјеђење одговарајућих људских

потенцијала за успјешно пословање њихових организација.

Основне функције Завода су: посредовање у запошљавању, јавно обавјештавање о могућностима и условима запошљавања, савјетовање о избору посла (професионална оријентација) стручно оспособљавње и припрема за запошљавање, спровођење програма запошљавања, обављање организационих, стручних, административних и других послова у вези са остваривањем права на новчану накнаду и здравствену заштиту.

Општина Теслић

Општина Теслић спроводи активну политику запошљања и промовише стратешки приступ убрзаном економском развоју.

У спровођењу политике запошљавања Општина Теслић као подршку за пословне клијенте и инвеститоре укључује сет подстицаја и то:

- Капитални подстицаји за инвестиције у привреди и пољопривреди,
- Подстицаји за новозапослена лица и samozapošljavanje,
- Подстицаји у пољопривреди.

Главни носиоц политике запошљавања у оквиру општинске управе је Одјељење за привреду и пољопривреду.

Одјељење за привреду и пољопривреду

Одјељење за привреду и пољопривреду обавља управно-правне, стручне, административне, техничке и стручне послове из надлежности општине, који се односе на припрему, израду и доношење програма привредног развоја општине, врши послове анализе, праћења и предлагања мјера развоја на подручју општине из дјелокруга својих послова, промовише дијалог међу локалним актерима, успоставља партнерски однос и одржава редовну комуникацију између одјељења и спољних актера (приватног сектора, привредне коморе, удружења привредника, међународних организација, академских институција и др.), континуирано промовише општину као локалитет повољан за улагање у циљу привлачења домаћих и страних инвеститора, припрема и кандидује пројекте у склопу предприступних фондова ЕУ и друге, организује и координира пријема инвеститора на нивоу општинске управе, припрема приједоге промотивних материјала, води управно-правне послове у поступку за издавања одобрења за рад правним и физичким лицима за обављање дјелатности студијске и аналитичке послове из области привреде, пољопривреде, индустрије, трговине, шумарства и водопривреде, занатства, туризма и угоститељства, руралног и пољопривредног развоја, подстицај развоја приватног предузетништва, малих и средњих предузећа, развоја пољопривредне производње, комасације и заштите пољопривредног земљишта, сточарства, воћарства, мини фарми, лова, риболова и др., као и друге послове који им се посебним актима ставе у дјелокруг рада врши и друге послове које одреди Начелник општине, и послове утврђене законом и подзаконским актом.

У оквиру Одјељења за привреду, економски развој и пољопривреду организовани се сљедећи одсеци :

- 1) Одсјек за привреду,
- 2) Одсјек за пољопривреду,
- 3) Одсјек за локални економски развој и европске интеграције

6. МЈЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Мјере активне политике које ће се примјењивати у зависности од доступних финансијских средстава обухватају:

1. Субвенције за запошљавање и самозапошљавање
2. Омогућавање куповине земљишта за привредне капацитете у пословним зонама под повољним условима и роковима плаћања
3. Програм суфинансирања обука радне снаге према исказаним потребама привреде
4. Подршка запошљавању и самозапошљавању у пољопривреди
5. Подршка стипендирању за школовање за дефицитарна занимања
6. Програм прво радно искуство.

Потребна средства за наведене мјере, као и друге непоменуте мјере које могу допринијети смањењу незапослености, обезбјеђиваће се из буџета Општине Теслић, средстава Владе РС и ЗЗЗ РС, те различитим домаћим и међународним донацијама.

1. СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И САМОЗАПОШЉАВАЊЕ

Субвенција за запошљавање и самозапошљавање додјељују се у складу са одлуком Скупштине општине Теслић о стимулативним мјерама и условима додјеле подстицајних средстава. Додјела ових подстицајних средстава има за циљ да подстакне запошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима незапослених лица са подручја Општине Теаслић. Одлуком су предвиђене двије компоненте подстицаја: Подстицај послодавцима за запошљавање нових радника и подстицај за самозапошљавање. Имајућу у виду велике турбуленције на тржишту рада и уопште привређивања неопходно је укључивање пословне заједнице у креирању подстицаја који би дали најбоље резултате. То може да подарзумјева и промјену постојеће Одлуке о подстицајима којом су предвиђена одређена финансијска средства за ново запошљавање. Осим средстава планираних у буџету Општине за спровођење ове мјере доступна су и средства различитих домаћих и међународних донатора те је приликом израде пријава за учествовање у различитим пројектима неопходно уважити став пословне заједнице.

2. ОМОГУЋАВАЊЕ КУПОВИНЕ ЗЕМЉИШТА ЗА ПРИВРЕДНЕ КАПАЦИТЕТЕ У ПОСЛОВНИМ ЗОНАМА ПОД ПОВОЉНИМ УСЛОВИМА И РОКОВИМА ПЛАЋАЊА

Законским прописима утврђена су права и обавезе локалне заједнице у промету земљишта у њеном власништву као и обавезе које по основу изградње објеката има инвеститор. У циљу привлачења нових инвестиција (greenfield инвестиције), посебно на подручју новоформиране зоне „Ланара“, за сваки појединачни захтјев инвеститора Скупштина општине Теслић доносиће одлуку о олакшици у складу са значајем који инвестиција има за локални економски развој.

3. ПРОГРАМ СУФИНАНСИРАЊА ОБУКА РАДНЕ СНАГЕ ПРЕМА ИСКАЗАНИМ ПОТРЕБАМА ПРИВРЕДЕ

Програм се реализује на захтјев послодавца уколико на евиденцији незапослених Завода за запошљавање нема лица са потребним занимањима и уколико је послодавац спреман да учествује у заједничком финансирању обука. Циљ програма обуке на захтјев послодавца је унапријеђење квалитета радне снаге, односно подизање нивоа конкурентности и запошљивости незапослених лица. Подизање нивоа компетентности незапослених лица стицањем ужих знања и вјештина усмјерених на специфичне потребе послодаваца.

4. ПОДРШКА ЗАПОШЉАВАЊУ И САМОЗАПОШЉАВАЊУ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Обзиром да је препознат потенцијал којим општина Теслић располаже за развој пољопривреде, актуелно је неколико програма подстицаја за унапријеђење искориштења ових капацитета и повећање запошљавања у овом сектору. Један од тих програма представљају субвенције пољопривредним произвођачима у складу са програмом дојеле подстицајних средстава у пољопривреди који доноси Скупштина општине Теслић за сваку календарску годину. Од изнимног значаја пољопривредним произвођачима, постојећим и потенцијалним, је и стручна и савјетодавна служба организована у оквиру општинске управе општине Теслић. Општина Теслић такође учествује у суфинансирању пројеката домаћих и међународних донатора који имају за циљ побољшање стања у пољопривреди уз креирање нових радних мјеста.

5. ПОДРШКА СТИПЕНДИРАЊУ ЗА ШКОЛОВАЊЕ ЗА ДЕФИЦИТАРНА ЗАНИМАЊА

Буџетом општине Теслић сваке године издвајају се средства за стипендирање ученика и студената. У сарадњи са привредним субјектима, активирањем Привредног савјета општине Теслић, потребно је утврдити потребе послодаваца

за дефицитарним занимањима, те у складу са исказаним потребама проширити критерије за додјелу стипендија. Подршка стипендирању треба да буде двострана те да се у овај програм поред општине Теслић укључе и послодавци који би својим учешћем у стипендирању уједно и обезбјеђивали радно мјесто стипендистима по окончању школовања.

6. ПРОГРАМ ПРВО РАДНО ИСКУСТВО

Програм подразумијева стицање практичних знања и вјештина за самосталан рад у занимању за које је стечено одговарајуће образовање – квалификација. Програм се реализује кроз приправнички/волонтерски стаж у трајању до годину дана. Приправници/волонтери усавршавају знања и вјештине како у приватном тако и у јавном сектору, у складу са стеченом стручном спремом и образовањем. Програм се реализује у сарадњи са Заводом за запошљавање РС, општинском управом и јавним предузећима.

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА

МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА У ОПШТИНИ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2019-2020. ГОДИНА				
Мјера	Очекивани резултати	Индикатор	Носиоци активности	Извор финансирања
1.Субвенције за запошљавање и самозапошљавање	Запошљавање и самозапошљавање око 150 лица, посебно незапослених из Теже запошљивих категорија (преко 40 година старости, РВИ, чланови породица погинулих бораца, дјеца без родитељског старања) и незапослена лица са ВСС	Број и структура незапослених лица са посебним освртом на теже запошљиве категорије који се налазе на евиденцији ЗЗЗ Биро Теслић. Број и структура послодаваца корисника грантова. Број и структура лица запослених уз финансијску помоћ послодавцу, по изворима финансирања.	Влада РС ЈУ Завод за запошљавање РС Општина Теслић	Буџет РС Средства Завода Буџет Општине Теслић Домаћи и међународни грантови
2.Омогућавање куповине земљишта за привредне капацитете у пословним зонама под повољним условима и роковима плаћања	Нове инвестиције које ће резултирати отварањем радних мјеста	Доношење посебног нормативног акта СО-е који регулише ову област. Захтјеви инвеститора са пословним плановима.	СО-е Теслић Начелник Општине Одјељење за привреду и пољопривреду	Буџет Општине Теслић

3. Суфинансирања обука радне снаге према исказаним потребама привреде	Обука, преквалификација, доквалификација 20 радника годишње	Број и квалификациона структура потреба послодаваца са подручја Теслића	Послодавци Општина Теслић	Послодавци Буџет општине Теслић Домаћи и међународни грантови
4. Подршка запошљавању и самозапошљавању у пољопривреди	Запошљавање и самозапошљавање око 30 лица	Исказан интерес незапослених лица за обављање пољопр. дјелатности, регистр. ком. газдинстава. Исказан интерес постојећих пољоприв. произвођача за проширењем и унапређењем производње	Влада РС ЈУ Завод за запошљавање РС Општина Теслић	Будџет РС Средства Завода Буџет општине Теслић Домаћи и међународни грантови
5. Подршка стипендирању за школовање за дефицитарна занимања	Додјелено најмање пет стипендија годишње	Утврђене потребе привреде за дефицитарним занимањима Број и структура лица корисника стипендија	Општина Теслић Послодавци	Буџет општине Теслић Послодавци
6. Програм прво радно искуство	Стицање приправничког /волонтерског стажа за најмање 20 лица	Број и структура лица без радног искуства са евиденције 333 Биро Теслић	333 РС Општина Теслић	Општина Теслић Јавне установе Послодавци

7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

У циљу имплементације, као и јасног дефинисања улога и одговорности у току процеса примјене АПЗ-а механизми спровођења предвиђају процедуре које ће омогућити његову успјешну реализацију. Дефинисање механизма за спровођење АПЗ-а, омогућиће да се на ефикасан начин користе постојећи и изграде нови организациони капацитети, користећи расположиве људске ресурсе. Успостављање механизма за спровођење АПЗ-а, треба да обезбиједи:

1. Успостављање мултисекторске сарадње између кључних актера у примјени АПЗ-а;
2. Кориштење организованих, људских и других ресурса у међусекторској повезаности, како би се избјегла преклапања и омогућило максимално функционисање свих расположивих ресурса;
3. Успостављање механизма наручивања услуга у циљу интегративног приступа рјешавању проблема незапослености;
4. Јачање партнерства локалних институција (управа, јавна предузећа и установе), организација грађанског друштва и привредних субјеката у циљу примјене политике запошљавања;

НОСИОЦИ ПОСЛОВА РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

У оквиру локалних структура разликују се:

СТРУКТУРЕ УПРАВЉАЊА

Скупштина општине Теслић

- Разматра и одлучује о усвајању АПЗ-а општине Теслић ;
- Доноси одлуку о буџетским средствима за реализацију активности предвиђених АПЗ-а (у оквиру одлуке о буџету општине Теслић);
- Разматра и одлучује о прихватању информације о имплементацији АПЗ-а.

Одјељење за привреду и пољопривреду

- Креира АПЗ и предлаже Скупштини општине Теслић на усвајање;
- Учествује у изради појединачних програма/пројеката у сагласности са АПЗ-ом;
- Прати остваривање АПЗ-а и појединих пројеката/програма за запошљавање;
- Доноси закључке и даје мишљења о питањима из своје надлежности и о њима обавјештава органе општине Теслић;
- Даје мишљење на приједлоге прописа и одлука које доноси Скупштина општине Теслић у областима значајним за запошљавање;
- Израђује информацију о остваривању локалне политике запошљавања и

- подноси је Скупштини општине Теслић на усвајање.;
- Координира и подстиче сарадњу између заинтересованих страна и пружа помоћ у реализацији њихових активности;
- Координира и подстиче остваривање међуопштинске сарадње која се односи на реализацију политике запошљавања и о томе обавјештава органе општине.

ОПЕРАТИВНЕ СТРУКТУРЕ

Оперативне структуре за примјену АПЗ-а представљају сви релевантни актери у локалној заједници, који могу да допринесу реализацији активности предвиђених акционим планом, на професионалан, ефикасан, ефективан и транспарентан начин.

Оперативне структуре за израду и реализацију АПЗ-а чине:

Општинска управа Општине Теслић: Одјељење за привреду и пољопривреду и Одјељење за финансије, а задужени су за:

- Логистичку и административну подршку рада тима за израду и имплементацију АПЗ-а;
- Благовремено и континуирано информисање о свим програмима (државним и међународним) од значаја за реализацију циљева и активности дефинисаних АПЗ-ом;
- Подршку у изради пројеката/програма дефинисаних АПЗ-ом;

Завод за запошљавање РС– Филијала Добој, Биро Теслић преузеће одговорност за:

- Благовремено информисање о програмима које реализује Завод за запошљавање РС;
- Пружање стручне подршке у припреми приједлога програма/пројеката.

Мрежа оперативне структуре отворена је за све институције, организације и појединце у циљу подстицања плуралитета пружалаца услуга и увећања броја актера који дјелују на пољу реализације политике запошљавања.

Стављањем у функцију већег броја институција и организација као дијела оперативне структуре ствара се могућност јачања регионалних и међуопштинских веза, као и могућност да постојећи ресурси буду рационално искориштени и доступни што већем броју незапослених.

Активности на јачању сарадње и укључивање нових актера за спровођење АПЗ-а општине Теслић су трајан стратешки задатак.

8. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Циљ мониторинга и евалуације АПЗ-а општине Теслић је систематично и редовно прикупљање података, праћење процеса имплементације стратешких циљева и задатака и процјена успјешности реализације овог стратешког документа. Сврха мониторинга и евалуације је побољшање ефикасности и успјешности АПЗ-а, али и предлагање измјена на основу извјештаја о реализованим активностима.

Предвиђена методологија за спровођење мониторинга и евалуације АПЗ

Временски оквир	Мониторинг се спроводи у континуитету за цијели период имплементације АПЗ-а Евалуација ће сеспроводити једном годишње и пратиће имплементацију акционог плана
Предмет мониторинга и евалуације	Мониторинг и евалуација представљају цјеловито сагледавање реализације стратешког и оперативних циљева и приоритета кроз: • Праћење процеса имплементације; • Праћење резултата спроведених активности; • Процјену утицаја активности стратегије на квалитет живота корисника услуга.
Индикатори	Индикатори напретка и успјешности остваривања АПЗ-а, одређени су на нивоу циљева, програма и пројеката. У реализацији активности користиће се квалитативни и квантитативни показатељи.
Методе и технике мониторинга и евалуације	За потребе успјешне реализације мониторинга и евалуације АПЗ-а користиће се: • Извјештаји носилаца реализације програма/пројеката; • Евидентирање програма, корисника и услуга; • Анкете међу корисницима и пружаоцима услуга; • Интервјуи; • Скале процјене; • Анализа документације; • Фокус групе; • Аудио и видео записи.
Носиоци процеса мониторинга и евалуације	Мониторинг ће реализовати Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељењем за финансије и Заводом за запошљавање РС Биро Теслић. Носилац процеса евалуације је Одјељење за привреду и пољопривреду
Примјена резултата мониторинга и евалуације	Основна сврха прикупљања, обраде и анализе података о реализованим активностима је оцјена оправданости и реалистичности АПЗ-а као предуслова за планирање будућих активности и услуга намјењених грађанима општине Теслић.

ОЧЕКИВАЊА ОД ПРОГРАМА

Реализацијом АПЗ-а на територији општине Теслић за 2019-2020. годину би се кренуло са активним рјешавањем проблема незапослености на подручју општине. Запошљавање нових радника (заједно са стручном праксом) имао би огроман значај за општину Теслић у смислу повећања броја запослених, смањење броја корисника социјалне помоћи, смањење броја незапослених на евиденцији Завода за запошљавање. Истовремено то би представљало подршку послодавцима који имају потребу за ангажовањем већег броја радника кроз неку од горе наведених мјера, активније учешће локалне самоуправе у развоју малих и средњих предузећа и пољопривредне производње као и подршку предузетницима за реализацију својих предузетничких идеја.

Највеће пријетње реализацији АПЗ-а општине Теслић могли би представљати; миграција радно способног становништва прије свега подстакнута незапосленошћу и ниским платама, рестриктивна државна фискална политика која би се ослањала на повећање ионако великих намета привреди; пад прихода у буџету Општине Теслић који би се могао одразити на висину подстицајних средстава за мала и средња предузећа, предузетнике, пољопривреднике и стипендије те промјене законске регулативе.

У Теслићу, децембар 2018.године

Обрађивач:

Одјељење за привреду и пољопривреду

Предлагач:

Начелник општине